

ŁUPIEŻ (16) *sb m*

e pochylone (w tym 1 r. błędne znakowanie).

sg N łupież (7). ◇ G łupieża (1). ◇ A łupież (3), łupieża (1) [w znac. 4.]. ◇ pl N łupięże (2). ◇ A łupięże (1). ◇ I łupieżmi (1).

Sł stp notuje, Cn w innym znaczeniu, Linde XVI – XVIII w.

1. zool. *Złuszczonej powierzchniowej warstwy naskórka w postaci drobnych łuseczek u ssaków lub złuszczonej płatkami naskórek u gadów czyli tzw. wylinka; vernatio Mącz (10) : Ośca łtara łupież z łiebie z łeymuie á tak łie odmładza. FalZioł IV 28c; Vernatio, Lupież/ łtara skóra z łtórłch łie wężę wyłiniáyą ná wiołnę. Exuvium serpentinum. Mącz 484a; [potym one mieścá wypalone [na nodze konia] záłypuy wapnem nie gáłzonym dwa kroć przez dzień zeymuíac pierwey łupież łpiekły z ran Cresc 1571 530 (Linde)].*

Wyrażenie: »łupież wężowy« (3): Takiełz y łupież wężowy poki łełzłce żyw łełth wąż: zawiełzony na człóweka łtóri ma quartanę/ pewnie thez przełtaie quartatana. FalZioł V 90; Albo łupież wężowy włucz z rákiem łwíeżym z łámcem á ná ránę przyłóž. SienLek 152v, 113.

Szeregi: [»koža albo łupież«: Skory álbo łuby ná drzewach łák łię máíu íáko kože álbo łupięże ná źwierzęłach Cresc 1571 54 (Linde).]

»łuska albo łupież« (1): Proch łeż z łufki álbo złupiężá wężowego dobrze w Winie álbo w piwie pić thym co płod przed czásem poraniáíu SienLek 113.

[»skora albo łupież«: Luby ná drzewie łe łá íáko łkory álbo łupięże ná źwierzęłach Cresc 1571 50 (Linde).]

a. lek. *O chorobie skóry u ludzi; mentagra Mącz (5) : Daymy łedy łych wod owym nabárziéy/ co máíu łkorę po wíeřzchu plugáwá/ bądź ło bęđá łtrupy/ pářchy/ otręby/ (porriginem zowiém) łupięże/ krołty łuché/ álbo zropióńé/ łák w łię władzáiác/ íáko po wierzchu łucie pułzczáiác. Oczko 14v, 14v, 17v.*

łupież na czym (1): Mentagra, morbus dictus a mento a quo incipit, Nieyáki Łifzay/ Suchy łwierzb. Albo łupież ná łwarzy Mącz 217a.

łupież w czym (1): Na łupięże w głowie. FalZioł #2d.

2. lek. *Bielmo, zmęłnienie rogówki oka wskutek choroby łub mechanicznego urazu (1) :*

Szereg: »łupież albo skorka w oczu« (1): Pterygium. Łeż łieyáki łupież álbo skórká w oczu wzrokowi przełzłkadzáyac. Mącz 329a.

3. Pokryta włosami skóra ssaków; pellis Mącz, Vulg (3) : Łowiec łupieżł łieđźwiedzi przełał Kłorego w łeđnym łełie wiedzíá[ł]? Y wźíáł z łobá kupcá łonego/ By ogłáđał [!] męłtwo łeego. BierEz 14; Pellis, Skóra/ Lupieżł. włáłłnie. Mącz 286d.

[W porównaniu: Kłhory [z łłiźniął Rebełi] łye łirwey národził łifowáthý był/ á włfyłtek łołmáthý/ íáko łupieżł byđłećíá [totus in morem pellis hispidus]/ y názwano łmieię łeego Ezau. Leop Gen 25/25 (Linde).]

Wyrażenie: »owczy łupież« (1): Melota vel Melote, Łatine pellis ovina, Owczá skórká/ owczy łupież. Mącz 214d.

4. *Zdobycz, łup, cel łowów (1)* : Czo sie zalię wtorego żartu/ [...] dotycze/ gdzye człowiek łam włowić sie ma/ niewiem iaki może być lepszy przykład/ iako kiedy chćiwy łtrzelec na łupieża zmierza *Górndworz T3v*.

[*W przen*: Oto lud iakoby Lwicá powłthanie/ y iako Lew sie wzniefie: niepierwy sie położy/ aż by požárł łupież [*devoret praedam*] kthory vchwyćił/ á piłby krew zábitych *Leop Num 23/24 (Linde)*.]

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* : Coramen, lupyesh vel rzemyen *BartBydg 36*.

Synonimy: 1. kuża, łuska, skora, skorupa, wylina; a. otręby, parchy; 2. bielmo, błonka; 3. futro, skora; 4. łup, plon, zdobycz.

Cf **ŁUPIENIE, ŁUPIESTWO**

TK